

Aloma 2011 | 29 | 173-187

Revista de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport

ISSN: 1138-3194

Copyright © 2011

<http://www.revistaaloma.net>

La docència de l'avaluació psicològica des d'una perspectiva integradora i professionalitzadora

Eulàlia Arias, Olga Bruna, Ramon Echevarría, Josep A. Castillo,

Judit Subirana i Sara Signo

Universitat Ramon Llull

Resum

Es presenta un projecte de millora de la qualitat docent, iniciat durant el curs acadèmic 2009-2010, en el qual es desenvolupà un treball conjunt amb les assignatures de Psicodiagnòstic, Psicologia Clínica Infantil i Neuropsicologia, per tal de dissenyar un mòdul adreçat als alumnes de tercer de Grau en Psicologia, posant en comú les aportacions més recents en l'àmbit de l'avaluació i el diagnòstic psicològic, amb la finalitat d'afavorir la formació clínica dels estudiants. La finalitat d'aquest projecte era l'elaboració d'una proposta de Pla Docent del mòdul d'Avaluació i Diagnòstic Psicològic II, integrant els resultats de la metodologia plantejada en els seminaris i en coherència amb el plantejament del mateix mòdul, que s'imparteix, prèviament, durant el primer quadrimestre, tot intentant establir connexions entre les tres matèries. L'objectiu final és oferir als estudiants un plantejament modular integrador que els permeti assolir les competències previstes en el pla d'estudis de l'Espai Europeu d'Educació Superior. Entre les propostes per a aquest mòdul es presenta el treball d'un cas interdisciplinari des de les franges de petit grup, com també un plantejament de les matèries de forma conjunta i coordinada. En aquest projecte també s'ha volgut tenir en compte la valoració dels mateixos estudiants, que han estat participants del procés.

Paraules clau: *avaluació psicològica, docència universitària, interdisciplinarietat, cicle vital, professionalització.*

Correspondència:

Eulàlia Arias

FPCEE Blanquerna - Universitat Ramon Llull

C/Cister, 34. 08022 Barcelona

eulaliaap@blanquerna.url.edu

Avaluació psicològica i docència

L'avaluació psicològica constitueix un clar exemple de l'evolució que ha experimentat, durant els últims anys, la psicologia en general. El concepte d'*avaluació psicològica* s'ha definit com aquella disciplina de la psicologia científica que s'ocupa de l'exploració i l'anàlisi del comportament d'una persona, amb diferents objectius bàsics o aplicats, a través d'un procés de presa de decisions en què es planteja l'aplicació d'una sèrie de tècniques de mesura o avaluació (Buela-Casal i Sierra, 1997; Fernández-Ballesteros, 2002).

L'*avaluació psicològica* comporta un procés d'estudi de la conducta i de les característiques d'un subjecte en les seves formes d'acció, reacció, elaboració i interacció amb els altres i amb la realitat i dels seus processos de canvi, des d'una perspectiva biopsicosocial. En aquest sentit, l'objecte de l'avaluació consisteix en l'anàlisi de la persona, dels seus conflictes o problemes, l'avaluació de tractaments, de programes, entre altres. Per tant, l'*avaluació psicològica* ha de ser entesa com un procés que implica presa de decisions i que té, com a objectiu, l'anàlisi del comportament humà en un context determinat. El *procés d'avaluació psicològica* s'ha d'entendre com el conjunt de fases lògiques que permeten donar resposta a una petició psicològica, de tipus clínic, educatiu, judicial o social, tenint, com a subjecte d'anàlisi, la persona, un grup de persones i les accions humanes o institucionals (Forns, Abad, Amador, Kirchner i Roig, 2004).

També és fonamental tenir en compte l'anàlisi de la interacció entre les variables de persona i situació, la qual cosa és complexa, per la dificultat que implica seleccionar i delimitar les múltiples variables que intervenen i escollir els dissenys metodològics apropiats. Per altra banda, cal també tenir present que el que caracteritza l'anàlisi del comportament humà és la seva multidimensionalitat. Una de les tasques fonamentals de la nostra disciplina consisteix en la integració simultània de nombroses dades de diversa índole, que provenen de diferents àrees de la psicologia i, fins i tot, d'altres àmbits de les ciències socials i, alhora, l'avaluació psicològica necessita un bagatge de coneixements pluridisciplinari (Kirchner, Torres i Forns, 2007).

Edgar Morin ha criticat l'aparició d'una nova ignorància lligada, des del seu origen, al desenvolupament de la ciència –i, podríem afegir, al seu ensenyament. Aquesta ignorància sorgeix de la tendència a reduir allò complex en simple, els fets globals als elementals, l'organització a l'ordre, la qualitat a la quantitat, i allò multidimensional a trets unidimensionals; sorgeix de la tendència a desglossar els fenòmens en objectes aïllables del seu entorn i separables dels subjectes que els perceben o els conceben (Morin, 1984; 1995).

En la mesura en què l'avaluació i el diagnòstic clínic es troben constantment amenaçats per la simplificació, el reduccionisme i la descontextualització, ens sembla útil tenir en compte l'advertència de Morin a l'hora d'elaborar un mòdul sobre *avaluació i diagnòstic psicològic*.

Com bé és sabut, el bon clínic es caracteritza per la seva capacitat d'atendre la globalitat i la complexitat del subjecte necessitat d'assistència; per la seva capacitat d'enfrontar-se a aquesta complexitat i rescatar els factors individuals i situacionals propis de cada cas, de cada pacient, atorgant a cadascun la importància merescuda. El conjunt, sens dubte, requereix un gran esforç d'integració. I l'*avaluació psicològica clínica*, com a forma específica de l'activitat clínica, participa de tot el que hem exposat anteriorment.

Entenem que l'*avaluació psicològica clínica* inclou el *diagnòstic*, però va més enllà. Posa el *diagnòstic* (psicopatològic, neuropatològic...) al servei del coneixement de la persona, de manera que la persona no es redueix mai al diagnòstic. Ens interessa el diagnòstic del *trastorn que pateix el pacient* per conèixer *millor la persona que pateix el trastorn*.

També entenem que l'*avaluació psicològica clínica* va més enllà de l'exploració a través de tests o proves diagnòstiques, ja que el pacient no es pot reduir únicament als resultats d'uns tests i la seva individualitat no es pot diluir en la comparació estadística. Tot procés d'avaluació, en l'àmbit de la psicologia, implica un mesurament, encara que no necessàriament tot mesurament és una avaluació (Edna i Silva, 2004). El bon clínic sap que qualsevol persona –qualsevol pacient– és, en alguns aspectes, idèntic a totes les persones; és, en alguns aspectes, idèntic a algunes persones, però és, en alguns aspectes, idèntic a cap altra persona (Pervin, 1988). L'*avaluació psicològica clínica* exigeix, doncs, la integració i l'elaboració de tota la informació que obtenim del pacient, per transformar-la en un coneixement que va més enllà del que aporten els tests psicològics i la classificació diagnòstica, i que inclou el que aporta la relació clínica, des del vessant assistencial. Perquè *avaluar psicològicament* el pacient suposa sempre relacionar-se amb un pacient. No solament ens interessa *com diu el pacient que funciona*, sinó també *com funciona el pacient en la seva relació amb nosaltres* (Etchegoyen, 1986). No solament ens interessa com diu que se sent el pacient, sinó com se sent amb nosaltres i com ens fa sentir.

Pensem, doncs, que l'avaluació psicològica clínica té tres eixos fonamentals:

Primer, l'*avaluació del trastorn o malaltia que pateix el pacient*, el que anomenem el *diagnòstic*.

Segon, l'*avaluació del pacient que pateix el trastorn o la malaltia*.

I tercer, l'*avaluació d'aquells factors situacions, contextuals i socioambientals que incideixen en l'aparició i el manteniment del trastorn o malaltia*.

L'avaluació conjunta d'aquests tres eixos o nivells d'avaluació exigeix una sèrie de capacitats d'integració entre les quals cal fer especial esment a les que es detallen a continuació:

- Capacitat d'integrar l'avaluació de la normalitat amb l'avaluació psicopatològica.
- Capacitat d'integrar el diagnòstic nosològic (psicopatològic o neuropatològic) en el coneixement global de la persona en la seva situació.
- Capacitat d'integrar els resultats dels tests en el coneixement global de la persona en la seva situació: posar els tests al servei del coneixement de la persona, i no reduir la persona a les categories i mesures de les proves.
- Capacitat d'integrar el coneixement qualitatiu i quantitatiu, les tècniques quantitatives i les tècniques qualitatives (Ávila Espada, 1992; Fernández Ballesteros, 1980; 1992).
- Capacitat d'integrar el coneixement psicològic i neuropsicològic.
- Capacitat d'integrar el coneixement ideogràfic i el nomotètic: posar el coneixement d'allò més general al servei del coneixement individual.
- Capacitat d'integrar el coneixement de les estructures internes en el d'aquelles situacions que les han pogudes generar i actualitzar (Fernández Ballesteros, 1980; 1992).

El present projecte de mòdul sobre *Avaluació i Diagnòstic* s'ha concebut al servei d'un millor desenvolupament d'aquestes capacitats d'integració, en els estudiants, a partir d'una visió interdisciplinària de la Psicologia Clínica.

L'avaluació i el diagnòstic psicològic en el marc del Grau en Psicologia

El Graduat o la graduada en Psicologia estudia els processos mentals i la conducta des d'una perspectiva científica i aplica aquests coneixements per entendre les accions humanes, i explicar i mobilitzar canvis, tant individuals com contextuals, per millorar la salut i la qualitat de vida de les persones (FPCEE Blanquerna, 2008). En aquesta línia, la professionalitat i el comportament ètic són essencials per a la pràctica de la Psicologia.

Des del Llibre Blanc de la Psicologia fins a les competències específiques de cada Pla Docent, és important tenir present la unitat en el conjunt de la formació rebuda pels estudiants. Per aquest motiu, s'han desenvolupat les competències específiques del Pla Docent d'Avaluació i Diagnòstic Psicològic II, seguint les directrius de les competències específiques d'avaluació per al Grau en Psicologia, tal com es detallen en el document enviat a l'ANECA per a la seva aprovació (FPCEE Blanquerna, 2008).

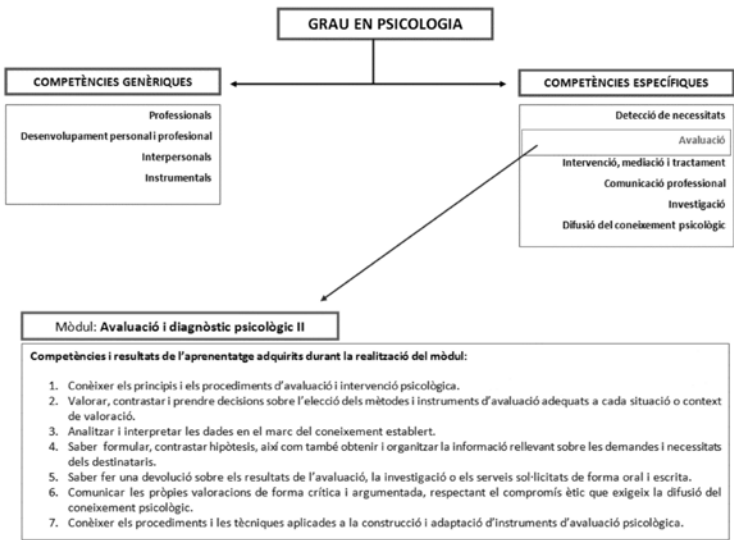
Segons aquest document, **avaluar** implica identificar les característiques dels individus, grups o organitzacions i els contextos rellevants

en què es troben. Dins d'aquest context tan ampli, s'inclouen quatre competències bàsiques que el graduat o la graduada en Psicologia ha de poder assolir al llarg de la seva formació:

1. Formular i contrastar hipòtesis sobre les demandes i les necessitats dels destinataris.
2. Valorar, contrastar i prendre decisions sobre l'elecció dels mètodes i instruments de mesura adequats a cada situació o context d'avaluació.
3. Aplicar tècniques per a la recollida d'informació sobre l'estudi del funcionament dels individus, grups o organitzacions.
4. Obtenir i organitzar la informació rellevant per a l'objectiu concret a assolir.

Tenint en compte aquestes quatre directrius bàsiques, el Pla Docent del mòdul d'**Avaluació i Diagnòstic Psicològic II** s'ha organitzat en base al conjunt de l'itinerari dels alumnes del Grau en Psicologia i, concretament, en l'àmbit d'avaluació, tal com recull el següent esquema, on s'inclouen les competències del mateix mòdul.

Figura 1. Contextualització del mòdul *Avaluació i Diagnòstic Psicològic II* en el Grau en Psicologia

El projecte de proposta de millora de la qualitat docent per a aquest mòdul, doncs, sorgeix d'una iniciativa integradora innovadora, interdisciplinària, englobant disciplines com la Psicopatologia, el Psicodiagnòstic i la Neuropsicologia, amb un plantejament de tot el cicle vital, incloent-hi els àmbits d'infantil i juvenil, adults i persones grans. Es pretén,

doncs, desenvolupar un mòdul en què es posin en comú les més recents aportacions en l'àmbit de l'avaluació i el diagnòstic psicològic per tal d'afavorir la formació clínica de l'estudiant i millorar les seves competències en aquest àmbit.

Objectius del projecte de Millora de la Qualitat Docent

La finalitat, doncs, d'aquest projecte s'orienta vers l'elaboració del Pla Docent del mòdul d'**Avaluació i Diagnòstic Psicològic II**, integrant els resultats de la metodologia plantejada en els seminaris i en coherència amb el plantejament del mateix mòdul, el qual s'imparteix, prèviament, durant el primer quadrimestre. S'han volgut establir connexions entre les tres matèries per tal de poder presentar, als estudiants, un plantejament modular que afavoreixi la integració del seu procés d'ensenyament aprenentatge, amb la finalitat que adquireixin la competència de ser capaços d'integrar diversos coneixements i tècniques en el procés d'avaluació i diagnòstic psicològic.

Els **objectius** a assolir des del projecte que ens vam plantejar eren els següents:

- (1) Explorar com, des de les tres matèries de Mòdul (Avaluació i psicopatologia infantil i juvenil, Avaluació i psicopatologia d'adults i Neuropsicologia), es pot avançar cap a un plantejament modular integrador i interdisciplinari.
- (2) Progressar en la formulació de les competències a adquirir, per part de l'alumnat de 3r curs, al llarg de l'aprenentatge del procés d'avaluació i diagnòstic en Psicologia.
- (3) Elaborar un Pla Docent del mòdul, coherent amb la metodologia plantejada en els seminaris i que va ser objecte de la MQD desenvolupada el curs passat pels docents de 3r curs de Psicologia, titulat *Projecte de formació en el procés d'avaluació en Psicologia Clínica*.
- (4) Establir la coherència amb el plantejament de les competències del mòdul d'Avaluació i Diagnòstic Psicològic I, impartit en el primer quadrimestre del mateix curs.

Proposta de Pla Docent per al mòdul d'Avaluació i Diagnòstic Psicològic II

Seguint la Memòria per a la verificació del títol oficial de Grau de Psicologia de la Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport de la Universitat Ramon Llull, aprovada per l'ANECA, i una vegada valorats els punts abans plantejats, es proposa el següent disseny del mòdul.

Figura 2. Mòdul d'Avaluació i Diagnòstic Psicològic II

Avaluació i Diagnòstic Psicològic II (18 ECTS) 3r curs del Grau en Psicologia – 2n semestre		
MATÈRIA 1 Avaluació i psicopatologia infantil i juvenil (6 ECTS)	MATÈRIA 2 Avaluació i psicopatologia d'adults (6 ECTS)	MATÈRIA 3 Neuropsicologia (6 ECTS)

A continuació es descriuen, breument, els continguts que es desenvoluparan en cadascuna de les matèries que conformen el mòdul d'Avaluació i Diagnòstic Psicològic II:

MATÈRIA 1: Avaluació i psicopatologia infantil i juvenil (6 ECTS Obligatòria)

L'objectiu d'aquesta matèria és el d'aprofundir en el coneixement i la comprensió de les alteracions del desenvolupament pròpies de la infància i l'adolescència, des del naixement fins als 18 anys. Es treballen aspectes teòrics i tècnics per facilitar que l'estudiant pugui apropar-se a les tasques d'avaluació, diagnòstic i intervenció del professional de la salut mental especialitzat a atendre infants, joves i famílies.

MATÈRIA 2: Avaluació i psicopatologia en adults (6 ECTS Obligatòria)

La matèria té, com a objectiu, transmetre les bases fonamentals de l'avaluació psicopatològica del pacient adult. S'entén l'avaluació psicopatològica com un procés que va més enllà del diagnòstic categorial psicopatològic i que suposa la integració del diagnòstic dins el coneixement global de la persona en la seva situació. A més d'una reflexió general del procés d'avaluació clínica del pacient adult, es revisen les principals tècniques i instruments d'avaluació, fent especial atenció a l'entrevista d'avaluació clínica i a l'ús i integració de les principals tècniques d'avaluació qualitatives i quantitatives en els diferents tipus de pacients adults; i a la concepció de les classificacions dels trastorns mentals com a instruments d'avaluació psicopatològica.

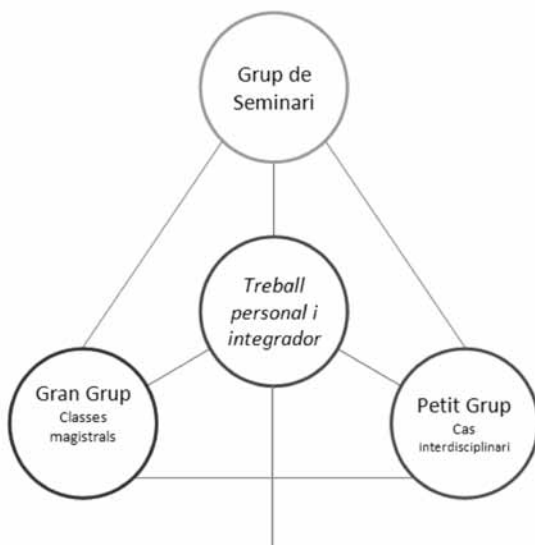
MATÈRIA 3: Neuropsicologia (6 ECTS Obligatòria)

La matèria de Neuropsicologia té, com a objectiu fonamental, el coneixement dels aspectes aplicats de l'estudi de les relacions entre el cervell i la conducta, i de la patologia produïda per lesions cerebrals. Es proporcionaran coneixements en l'especialitat de la Neuropsicologia, en els seus aspectes clínics i experimentals, des d'una perspectiva teòrica i pràctica, fent especial èmfasi en el procés d'avaluació neuropsicològica, en relació a les altres matèries del mòdul.

Seguint les línies de treball marcades per l'adaptació curricular dels estudis universitaris en l'Espai Europeu d'Educació Superior, els alumnes,

a través de les seves habilitats personals i d'integració d'aquest mòdul amb altres de la titulació i a través del treball en gran grup (classes magistrals), del treball en els grups de seminari, i del treball en petit grup, que inclou la resolució d'un cas interdisciplinari, hauran d'assolir les competències que a continuació es detallen com a resultat del seu procés d'aprenentatge.

Figura 3. Metodologia i competències del procés d'aprenentatge

Competències del mòdul
Conèixer els principis i els procediments d'avaluació i intervenció psicològica.
Valorar, contrastar i prendre decisions sobre l'elecció dels mètodes i dels instruments d'avaluació adequats, en cada situació o context de valoració.
Analitzar i interpretar les dades dins el marc del coneixement disciplinari establert.
Saber formular i contrastar hipòtesis, com també obtenir i organitzar informació rellevant sobre les demandes i les necessitats dels destinataris.
Saber fer una devolució sobre els resultats de l'avaluació, la investigació o els serveis sol·licitats de forma oral i escrita.
Comunicar les pròpies valoracions de manera crítica i argumentada, respectant el compromís ètic que exigeix la difusió del coneixement psicològic.
Conèixer els procediments i les tècniques aplicades a la construcció i a l'adaptació d'instruments d'avaluació psicològica.

Partint de la proposta feta per l'ANECA dels continguts que ha d'incloure cadascuna de les matèries del mòdul i per tal de donar coherència als continguts que s'imparteixen des de les tres matèries del mòdul, s'ha elaborat un **esquema comú** per a l'elaboració del programa de cada matèria i del Pla Docent en el seu conjunt. Així, doncs, les matèries

Avaluació i psicopatologia infantil i juvenil, Avaluació i psicopatologia d'adults i Neuropsicologia presenten una estructura de programa i de continguts elaborada, de forma conjunta, en base al següent esquema acordat entre el professorat que ha participat en aquest projecte:

1. Introducció
2. Descripció de les síndromes i trastorns fonamentals
3. Entrevista d'avaluació i anamnesi
4. Instruments d'avaluació
5. Tipus de demanda / tipologia de pacients / problemàtiques clíniques
6. Diagnòstic diferencial
7. Entrevista de devolució i informe
8. Avaluació i indicació terapèutica

En aquest sentit, doncs, s'han revisat els continguts de cadascuna de les matèries, seguint l'esquema presentat per tal que no hi hagi solapaments de contingut, tot fent les modificacions oportunes i ampliant les matèries amb els últims resultats presentats en la literatura específica de cadascuna. Es poden consultar els programes complets de cadascuna de les matèries a la web institucional.

Metodologia d'ensenyament-aprenentatge i la seva relació amb les competències

La metodologia d'ensenyament-aprenentatge s'agrupa en tres modalitats a través de les quals es treballaran les competències del mòdul: (1) treball presencial a l'aula, (2) treball dirigit fora de l'aula i (3) treball autònom de l'estudiant, tal com s'ha explicat en la introducció de la revista. Tenint en compte aquests tres vessants, al llarg del mòdul s'han dissenyat activitats que permetin la formació de l'alumne en els tres àmbits.

Els objectius del mòdul es treballaran a partir de casos i sempre des d'un doble vessant: (1) des de la perspectiva psicològica i neuropsicològica i (2) des dels àmbits infantil, adult i persones grans.

Per tal d'integrar el conjunt de les tres matèries s'ha proposat un *treball interdisciplinari*, basat en l'estudi d'un cas, de manera que els alumnes hauran d'integrar els coneixements que adquireixin en cadascuna de les matèries i elaborar-los en aquest espai.

S'ha desenvolupat el cas d'una família que pateix diversos trastorns a partir d'un accident de trànsit. Seguint la metodologia de l'aprenentatge basat en problemes (ABP) es treballaran les situacions clíniques següents:

1. Pacient adult, el pare de la família que conduïa el cotxe; presenta grans sentiments de culpa.
2. Pacient adulta, la mare de la família; a causa de l'accident té proble-

mes de memòria per culpa d'un traumatisme cranioencefàlic (TCE) i una possible depressió.

3. Fill adolescent; resulta il·lès. Presenta ansietat, discerniment entre els aspectes evolutius i els aspectes post-traumàtics. Consum de substàncies tòxiques.
4. Filla petita; no té patologia de base orgànica, presenta dificultats de comportament a l'escola que afecten el rendiment en l'aprenentatge. S'entreveu una depressió.
5. Avi matern; acaba de jubilar-se i presenta simptomatologia depressiva.
6. Àvia materna; presenta indicis de deteriorament cognitiu lleu.

Sistema d'avaluació de l'adquisició de competències i estratègies de recuperació

L'avaluació d'aquest mòdul se centra en les competències considerades crítiques per a la superació del mòdul. A continuació es descriu cadascuna d'aquestes competències i la metodologia d'avaluació:

Competència 2. Valorar, contrastar i prendre decisions sobre l'elecció dels mètodes i dels instruments d'avaluació adequats en cada situació o context de valoració

Avaluable: GRUP GRAN

Aquesta competència s'avaluarà amb un examen de cadascuna de les matèries del mòdul. Per superar aquesta competència caldrà que la nota de cada matèria sigui igual o superior a 4 i la mitjana de les tres notes sigui igual o superior a 5.

Estratègies de recuperació. En la convocatòria de juliol no caldrà presentar-se a les matèries que s'hagin aprovat en la primera convocatòria; per tant, l'estudiant haurà d'examinar-se de la matèria que no hagi superat, seguint el mateix criteri que en la convocatòria anterior. Per superar aquesta competència caldrà que la nota de cada matèria sigui igual o superior a 4 i la mitjana de les tres notes sigui igual o superior a 5.

Competència 4. Saber formular, contrastar hipòtesis, com també obtenir i organitzar informació rellevant sobre les demandes i les necessitats dels destinataris.

Avaluable: GRUP PETIT

Es farà una avaluació continuada a partir de diverses activitats integrades i interdisciplinàries, proposades pel professorat del mòdul.

Estratègies de recuperació. L'estudiant que no superi aquesta competència haurà de fer un treball específic, proposat pel professorat del mòdul en la convocatòria de juliol.

Competència 5. Saber fer una devolució sobre els resultats de l'avaluació, la investigació o els serveis sol·licitats de forma oral i escrita.

Avaluable: SEMINARI

El tutor o tutora farà una avaluació continuada de cada estudiant a partir de l'observació de la seva participació en el grup i del treball final elaborat («Memòria del cas»).

Estratègies de recuperació. L'estudiant que no superi aquesta competència haurà de fer un treball específic, proposat pel professorat del mòdul en la convocatòria de juliol.

La nota final del mòdul es durà a terme a partir de la mitjana entre les tres competències crítiques del mòdul.

Projecte docent integrador en la formació de les competències en avaluació i diagnòstic psicològic: l'opinió dels estudiants

Per tal de poder disposar d'una idea prèvia sobre l'estructura d'aquest mòdul abans de la seva aplicació en el nou pla d'estudis, es va demanar als estudiants que el curs acadèmic 2010-2011 cursaven 3r i 4t curs de la Llicenciatura en Psicologia que valoressin la proposta de treball per al nou mòdul d'*Avaluació i Diagnòstic Psicològic II*, ja que es va considerar que el seu criteri i valoració com a alumnes podia ajudar a saber si el plantejament s'adequava als interessos dels estudiants de Psicologia, independentment del pla d'estudis que seguisin. Aquesta valoració es va dur a terme des de les assignatures de Psicodiagnòstic, Neuropsicologia i Psicologia Clínica Infantil, ja que són els professors d'aquestes assignatures els que formen part d'aquest estudi.

Amb aquest objectiu, doncs, es va crear un qüestionari *ad hoc* per demanar als alumnes la seva opinió i s'hi van incloure preguntes referents a l'organització del mòdul en classes magistrals de dues hores de durada, a la continuïtat dels seminaris, al treball en petit grup com a metodologia diferencial en els nous plans d'estudi i al treball i resolució de casos pràctics.

El qüestionari es va administrar durant el segon semestre del curs 2009-2010 a 41 alumnes de 3r curs i a 24 alumnes de 4t curs de la Llicenciatura en Psicologia. Els alumnes de 3r equivalen a un 63,08 % de la mostra i els de 4t a un 36,92 %. Tenint en compte el nombre d'alumnes enquestats, l'anàlisi de les respostes del qüestionari es va fer utilitzant la mostra completa, sense distinció de cursos.

En la següent taula es mostren els resultats obtinguts en cadascun dels ítems valorats en el qüestionari.

Taula 1. Opinió dels estudiants sobre l'estructura del mòdul d'*Avaluació i Diagnòstic Psicològic II*

<i>Ítem</i>	molt d'acord (%)	d'acord (%)	en desacord (%)
En aquest mòdul s'intentarà integrar el coneixement evolutiu del cicle vital (infants, adults i persones grans) en l'avaluació psicològica	53,85 %	41,54 %	4,62 %
També es donarà una visió interdisciplinària englobant la Psicologia, la Neuropsicologia, la Psicopatologia, la Neurologia, entre altres, en l'avaluació i el diagnòstic en Psicologia Clínica.	47,69 %	50,77 %	1,54 %
S'integrarà l'avaluació de la normalitat en l'avaluació psicopatològica, mitjançant la utilització de tècniques qualitatives i quantitatives	35,38 %	64,62 %	--
Es duran a terme activitats de treball en petits grups i es desenvoluparà una activitat conjunta entre les tres matèries per facilitar el treball interdisciplinari i es treballaran casos clínics.	44,62 %	50,77 %	4,62 %
Es plantejarà un cas que integri els continguts de les tres matèries del mòdul, simulant una situació clínica real	56,92 %	41,54 %	1,54 %
En petits grups es resoldrà el cas aportant dades sobre les proves d'avaluació que siguin més adients i, posteriorment, es presentarà en format de vídeo, amb un <i>role playing</i> , a tot el grup gran.	50,70 %	46,62 %	4,62 %

L'última part del qüestionari deixava oberta als alumnes la seva participació, aportant idees, suggeriments i opinions. En aquest espai, els alumnes de 3r de Psicologia van manifestar certa incertesa davant la integració de les tres assignatures en una, ja que segons expressen, creuen que el fet d'integrar-les «provocarà una reducció del temps dedicat a cada matèria» i, per tant, un menor grau d'assoliment de coneixements. Tanmateix, estaven molt d'acord en la simulació d'un cas real, tot i que referien la necessitat de compromís entre els mateixos alumnes per poder dur a terme les tasques en grup.

Els alumnes de 4t de Psicologia van expressar el seu acord amb la integració pràctica i teòrica dels casos, ja que creien que, d'aquesta manera, s'aconseguien aprenentatges més significatius. Així mateix, van manifestar que el fet de trobar un cas que englobi les tres assignatures pot suposar un repte per als professors, però, tot i això, valoren la metodologia de treball del cas com la més adequada. Els alumnes de 4t també van valorar que la integració de les tres assignatures podria provocar que el cas fos molt artificial i que es pogués veure afectada la riquesa que hi pot haver quan es treballen els casos per separat. De forma complementària, expressen que la necessitat d'una bona organització entre els professors de les assignatures del mòdul és bàsica en aquest

punt. Tot i això, assenyalen la importància dels casos clínics al llarg del procés d'aprenentatge.

A tall de conclusió, caldria destacar la necessitat de definir als alumnes el concepte de *mòdul* i de *treball interdisciplinari*, com també treballar el concepte d'*assignatura* i de *mòdul*, ja que s'ha pogut notar, per les respostes a les enquestes, que no els tenien del tot ben definits. Amb tot, cal tenir present que l'enquesta es va passar a alumnes de Llicenciatura i que el mòdul sobre el qual s'està treballant es durà a terme a 3r de Grau, on els alumnes ja hauran passat per diferents mòduls durant dos anys. Tot i això, el fet d'aclarir la incertesa observada en referència a la reducció del temari i crear un calendari de treball per a la bona organització serà un punt clau en la gestió del mòdul.

Conclusions

El treball desenvolupat per l'equip de professorat d'aquest projecte ha estat enriquidor, tant per a l'elaboració d'aquest mòdul com per al mateix equip, ja que el treball conjunt ha aportat moltes opcions per a continuar desenvolupant noves estratègies d'ensenyament-aprenentatge d'ara endavant. S'ha fet un plantejament modular, a partir de les matèries que componen el mòdul amb el disseny d'activitats integradores i interdisciplinàries, que considerem facilitarà l'assoliment de les competències d'avaluació i diagnòstic en la formació de l'estudiant.

El treball conjunt ha facilitat l'elaboració d'una proposta de Pla Docent del mòdul, que considerem coherent amb la metodologia plantejada en els seminaris i que es va presentar, com a objecte d'un MQD, sota el títol «Projecte de formació en el procés d'avaluació en Psicologia Clínica». El treball conjunt amb el seminari, com també la integració d'un treball conjunt de les tres matèries en les franges de petit grup, permetrà que els alumnes puguin treballar amb simulacions de casos reals i així puguin aplicar els coneixements adquirits al llarg d'aquest mòdul, donant coherència al plantejament i als objectius del mateix Grau en Psicologia, i al llarg d'altres mòduls ja assolits, com, per exemple, el d'*Avaluació i Diagnòstic Psicològic I*, que els alumnes hauran cursat durant el primer semestre del mateix curs.

Per altra banda, en l'enquesta feta als estudiants de Llicenciatura, aquests han valorat positivament les propostes plantejades, fet que reforça l'estructura proposada des d'aquest projecte de treball.

Nota dels autors: Aquest treball va rebre un ajut per part de la FPCEE Blanquerna (ref. FPCEEB-MQD-004).

Referències

- Ávila Espada, A. (Coord). (1992). *Evaluación en Psicología Clínica. Volumen 2*. Salamanca: Amaru Ediciones.
- Buéla-Casal, G. & Sierra, J.C. (1997). *Manual de evaluación psicológica. Fundamentos, técnicas y aplicaciones*. Madrid: Siglo Veintiuno de España Editores.
- Edna Aragón, L. & Silva, A. (2004). *Evaluación psicológica, fundamentos teóricos*. México: Editorial Pax.
- Etchegoyen, H. (1986). *Los fundamentos de la técnica Psicoanalítica*. Buenos Aires: Amorrotu Editores.
- Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport Blanquerna (2008). *Memoria para la verificación del título oficial de Grado de Psicología*. Universitat Ramon Llull.
- Fernández-Ballesteros, R. (1980/2002). *Psicodiagnóstico. Concepto y métodos*. Madrid: Editorial Cincel.
- Fernández-Ballesteros, R. (1992). *Introducción a la Evaluación Psicológica I y II*. Madrid: Editorial Pirámide.
- Forns i Santacana, M., Abad Gil, J., Amador Campos, J.A., Kirchner Nebot, T. & Roig López, F. (2004). *Avaluació psicològica*. Barcelona: Editorial UOC.
- Kirchner, T., Torres, M. i Forns, M. (2007). *Evaluación psicológica: modelos y técnicas*. Barcelona: Ediciones Paidós Ibérica.
- Morin, E. (1984). *Ciencia con Consciencia*. Barcelona: Editorial Anthropos.
- Morin, E. (1995). *Introducción al pensamiento complejo*. Barcelona: Editorial Gedisa.
- Pervin, L. (1988). *Personalidad. Teoría, diagnóstico e investigación*. Zarautz: Editorial Desclée de Brower.

Resumen

Se presenta un proyecto de mejora de la calidad docente, iniciado durante el curso académico 2009-2010, donde se desarrolló un trabajo conjunto desde las asignaturas de Psicodiagnóstico, Psicología Clínica Infantil y Neuropsicología para diseñar un módulo dirigido a los alumnos de 3º de Grado de Psicología, donde se pusieran en común las aportaciones más recientes en el ámbito de la evaluación y el diagnóstico psicológico para favorecer la formación clínica de los estudiantes. La finalidad de este proyecto era la elaboración de una propuesta de Plan docente del módulo *Evaluación y Diagnóstico Psicológico II*, integrando los resultados de la metodología planteada en los seminarios y en coherencia con el planteamiento del mismo módulo que se imparte previamente durante el primer cuatrimestre, intentando establecer conexiones entre las tres

materias. El objetivo final es ofrecer a los estudiantes un planteamiento modular integrador que les permita alcanzar las competencias previstas en el plan de estudios del Espacio Europeo de Educación Superior. Entre las propuestas para este módulo se presenta el trabajo de un caso interdisciplinar desde las franjas de pequeño grupo, así como un planteamiento de las materias de forma conjunta y coordinada. Para este proyecto también se ha querido tener en cuenta la valoración de los propios estudiantes, a los que se la hecho partícipes del proceso.

Palabras clave: evaluación psicológica, docencia universitaria, interdisciplinariedad, ciclo vital, profesionalización.

Abstract

This article presents a project to improve teaching quality, started in the academic year 2009-2010, where the subjects of Psychodiagnosis, Child Clinical Psychology, and Neuropsychology worked together to design a module addressed at 3rd-year students in the Psychology degree course, including all the most recent contributions in the field of psychological assessment and diagnosis in order to enhance the students' clinical training. The aim of this project was to develop a proposal of syllabus for the module Psychological Assessment and Diagnosis II, integrating the results of the seminar methodology and in line with the approach of the module that is previously given in the first term, and trying to establish connections among the three subjects. The final aim is to offer students an integrating modular approach that allows them to achieve the competences described in the curriculum of the European Higher Education Area. Among the proposals for this module, the article presents an interdisciplinary case worked on in the small group times, as well as an approach to the three subjects in a coordinated and joint manner. For this project, the students' assessment has also been taken into account, as they were also participants in the process.

Keywords: psychological assessment, university teaching, interdisciplinary, lifespan, professionalism.